

Fæstecontracten; hendes Fæste-Retlighed efter hendes afdøde Mand har hun kun såalange, hun er denne Mand's Enke, hun kan ikke vedblive at beholde den, naar hun indlader sig i nyt Ægteffab; hun kan, fort sagt, ikke paa eengang være een Mand's Enke og en anden Mand's Hustru. Jeg mener derfor, at paa de nuværende Fæstecontracter vil man ikke kunne give et Lovforslag som dette Anvendelse. Spørgsmaalet er altsaa kun for mig, om det kan anvendes paa de fremtidige Fæstecontracter. Jeg udtaler og anerkjender, at dertil vilde Staten være fuldkommen berettiget og ikke gjøre Noget Uret (Hør!); men paa den anden Side anseer jeg det dog for at være en saa indgribende Forholdsregel, at den maatte kunne begrundes ved en absolut Nødvendighed. Man kan nemlig ikke nægte, at en Forholdsregel som den foreslaaede, vilde forandre det nuværende Livsfæste i dets inderste Grund, vilde væsentlig gjøre det til en anden Besiddelsesmaade, vilde ikke alene være en Udvikling, en Modification af Fæstevæsenet, men en Tilføining, et Tillæg dertil. Jeg gjentager, at jeg anseer Staten for fuldkommen berettiget til saadanne Forandringer og Tilføininger, og dersom det skulde ligge i Antagelsen eller Forkastelsen af Lovforslaget, at Antagelsen skulde konstatere denne Statens Ret, og Forkastelsen derimod konstatere, at Staten ikke havde en saadan Ret, saa betænkte jeg mig ikke noget. Dieblit paa igjennem alle Stadier at stemme for Lovforslaget, uanseet Alt det, jeg iøvrigt kunde have derimod. Men jeg vil ikke lægge anden Betydning i mine Stemmegivninger her i Salen end den Betydning, som ligger i det bogstavelige Indhold af de Forslag, som foreligge til Afstemning (Hør!); Alt, hvad der ligger bagved, ligger efter min Formening udenfor; Enhver kan i den Henseende lægge hvad Betydning i sin Stemmegivning, han vil; men jeg vil ikke lade mig bestemme af saadanne underlagte eller bagved lagte Betydninger (Hør!).

Jeg gjentager derfor, at jeg anerkjender Statens Berettigelse til en saadan Udvidelse af Fæstevæsenet, et saadant Tillæg, en saadan Tilføining til Livsfæstet, som den foreslaaede; men jeg tilføier, at jeg vil, at et Forslag

herom skal være begrundet i en absolut eller idetmindste i en stor Nødvendighed, at de Forsmaal, som derved skulle og kunne opnaaes, skulle være vigtige, og at man navnlig derved skal kunne vinde vigtige og paaviselige Fordele for Bondestanden i det Hele; naar dette ikke er Tilfældet, saa er det, jeg har Betænkelighed ved at gaae ind paa, en saadan gennemgribende Forandring. Med Hensyn til det foreliggende Lovforslag tør jeg ikke sige, at jeg har afgjørende Betænkeligheder, men dog Betænkeligheder, som jeg skal udtale. Jeg er naturligtviis ikke blind for det Sørgelige, det Uhyggelige og det Demoraliserende i det Forhold, hvorom her tales, dertil har jeg seet for meget deraf; men, naar man under denne Discussion har villet opstille Fæsteenkerne som Enker, der levede under ganske abnorme Forhold, der vare satte i en langt sørgeligere Stilling end alle andre Enker, saa troer jeg ikke, at det er ganske rigtigt (Hør!). Det forekommer mig, at mangen anden Enke i alt Væsentligt er under lige saa uheldige, under lige saa ulykkelige og, om man vil, under lige saa demoraliserende Forhold, som Fæsteenken. Dersom man f. Ex. gaar til Haandværkerenken, saa er hun, som det forekommer mig, i alt Væsentligt stillet paa samme Maade, som Fæsteenken. Dersom t. Ex. en Skomager dør og efterlader sig en Enke, der ønsker at fortsætte Professionen, men den samme Enke forligger sig i en Skræderpønde (En Stemme: Det er hendes Feil!) — ja, ja! — saa kan hun ikke blive Skræderens Kone og vedblive at være Skomagerens Enke, hun kan ikke gifte sig med Skræderen og drive Skomagerværkstedet. Uagtet hun maatte ved at give efter for sin Tilbøielighed bliver fattig eller gaar tilgrunde, saa maa hun dog enten opgive sin Tilbøielighed for sin verdslige Interesse eller sin verdslige Interesse for sin Tilbøielighed (En Stemme: Hun kan jo ernære sin Familie ved at tage en Skomager!). Ja, men dog en Skomager. Men jeg stiller med Billie Situationen saaledes, at hun ikke vil have en Skomager, men at hendes Attraa drager hende til en Skræder; og da er det, jeg paastaar, at her ogsaa er et Tilfælde, hvor en Enke ikke paa eengang kan fortsætte den afdøde Mand's Be-